

Rechtskrondig Weekblad

REDACTIE : Italiëlei, 99, Antwerpen

Abonnement : 100 fr. per jaar

Vereeniging zonder winstgevend doel

BEHEER : Lange Leemstraat, 99, Antwerpen

Postchecknummer : 3185.22

INHOUD :

Mr. C. VANDENBERGH. — De verhuring van Brandkoffers of Loketovereenkomst.

RECHTSPRAAK.

Handelsrechtbank Kortrijk. — 7 Mei 1932. — *Betaling in Engelse munt. — Vermindering der waarde van het Engelse Pond.*

Werkrechtensraad van Beroep van Antwerpen. — 14 December 1931. — *Dienstcontract. — Vergoeding bij dienstcontract met bepaalde duur.*

Vrederecht Vilvoorde. — 1 Juni 1932. — *Gemeene muur. — Bewijs van het al of niet gemeen zijn. — Afbraak en opbouw op kosten van een der partijen.*

WETGEVING.

BIBLIOGRAPHIE.

Belangrijke Bestuursvergadering van den Bond der Vlaamsche Rechtsgeleerden.

Belangrijke Algemeene Vergadering van den Bond der Vlaamsche Rechtsgeleerden te Antwerpen op Zaterdag 16 Juli a. s.

In zijn laatste bijeenkomst, waarvan wij in dit nummer verslag geven, heeft de Bond der Vlaamsche Rechtsgeleerden beslist op Zaterdag 16 Juli a.s. eene algemeene vergadering te beleggen in de Assisenzaal van het Gerechtshof waarop zal gehandeld worden over

DE VERVLAAMSCHING VAN HET GERECHT

Gezien de belangrijkheid en de actualiteit van dit onderwerp wordt eene talrijke opkomst van de Vlaamsche juristen verwacht.

Verdere inlichtingen zullen in ons aanstaande nummer medegedeeld worden.

De Verhuring van Brandkoffers of Loketovereenkomst

Wie waardepapieren en andere kostbare roerende goederen wenscht veilig te houden voor diefstal, brand en andere gevaren welke deze bedreigen, beschikt hoofdzakelijk over drie soorten middelen.

Eerst en vooral kan men deze goederen bij zich behouden in eene plaats waarvan men eigenaar of huurder is, en zelf zorg dragen voor hunne veiligheid. Dit is « zelfbewaring ».

Men kan ook nog, en dit is een tweede vorm van bewaring, deze goederen toevertrouwen aan andere betrouwbare personen of instellingen welke tot dit doeleinde degelijke bergplaatsen hebben ingericht. Juridisch wordt dit verwezenlijkt door de bewaargeving of depositum welke overeenkomst in onze moderne bankpraktijk de meest verschillende vormen vertoont en wel bijzonder de onregelmatige en de regelmatige bewaargeving, welke laatste op hare beurt wordt onderverdeeld in gesloten en open bewaargeving. De gemeenschappelijke karaktertrek van deze verschillende vormen van depositum is dat de eigenaar de feitelijke heerschappij over zijn zaak verliest om deze te zien overgaan in vreemde handen. Men kan dit noemen, uitgaande van deze gemeenzame eigenschap: « vreemdbewaring ».

Naast deze twee reeds lang gekende, om zoo te zeggen traditioneele vormen van bewaring heeft de praktijk van den jongsten tijd een derde vorm van bewaring geschapen welke tot nogtoe bij ons uitsluitelijk door banken wordt uitgebaat nl. de z. g. verhuring van brandkoffers of loketovereenkomst. Mits betaling eener zekere vergoeding bekomt men het recht

de preciosa welke men wenscht veilig te houden, zelf neer te leggen en op te sluiten in het loket van een der brandkasten welke zich in de stevig gebouwde en speciaal aangelegde bewaakkuis der bank bevinden. Anderzijds verplicht de bank er zich toe behoorlijke zorg te dragen voor de afsluiting en bewaking harer brandkoffers.

Al dadelijk merkt men op dat, materiaal gesproken, — wij laten voorloopig de juridische zijde buiten beschouwing — de loketovereenkomst, aldus geschetst, haar bestanddeelen ontleent aan beide tot dan toe gekende vormen van bewaring, nl. zelfbewaring en vreemdbewaring, de voordeelen van beide stelsels in zich sluitende en er tevens de gevaren en ongerieflijkheden van vermijdende.

Inderdaad evenals in het eerste stelsel behoudt hier ook de gebruiker van een loket de feitelijke detentio van de goederen welke hij er in opsluit vermits hij alleen de sleutel bezit of het geheim van het letterslot kent. Evenals wanneer hij zijn bezit onder zich houdt, is hem hier ook een volstreekte geheimhouding, en een groot gemak van beschikking gewaarborgd. Hij kan zijn loket terecht beschouwen als een aanhangsel, als een deel van zijn domicilium.

Het groote gebrek nu van de zelfbewaring, nl. het gemis aan veiligheid, wordt vermeden door een element ontleend aan de vreemdbewaring: de tusschenkomst van een derde, de bankier, welke niet alleen een stevig gebouw bewaakhuis ter beschikking stelt van zijn klient, maar er tevens nog een ononderbroken bewaking

op uitoefent. Echter wordt de feitelijke heerschappij, de beschikkingsmogelijkheid over de opgesloten goederen den bankier ontnomen: ook tegen alle mogelijke dadellijkheden van zijnentwege is de klient op de best mogelijke wijze beschermd. Zie daar dus de feitelijke bestanddeelen van deze overeenkomst, het doel dat de partijen er door nastreven, kortom hare plaats in de economie.

Op het juridisch terrein nu, merkt men onmiddellijk op dat deze instelling een heel bijzondere, een gansch nieuwe rechtsfiguur in 't leven roept, en dat tal van ingewikkelde rechtsvragen niet konden uitblijven. Aan welke bronnen nu zal men de rechtsregelen putten welke de juridische gevolgen der overeenkomst zullen bepalen én ten opzichte der contractanten én ten opzichte van derden? Geen de minste moeilijkheid bestaat wanneer het gaat over punten welke uitdrukkelijk in de contractformulieren zijn voorzien, voor wat betreft de partijen. Maar quid nu voor de aldaar niet geregelde moeilijkheden, en voor de rechtsgevolgen tegenover derden? Hier zal het natuurlijk van het grootste belang zijn na te gaan of het niet mogelijk is de loketovereenkomst te brengen onder een der contractstypen door onze wetboeken voorzien en aldaar volledig geregeld. Een bevestigend antwoord op deze vraag zou natuurlijk de taak der rechtsbeoefenaren ten zeerste verlichten, en toelaten tot zekere, vermits in de wet uitdrukkelijk voorziene, oplossingen te komen. Of eene dergelijke categorisatie echter mogelijk is? De meeste juristen welke aan de vraag hunne aandacht wijdden antwoorden volmondig ja. De meest uiteenlopende meningen worden echter voorgehouden wanneer het er op aan komt te bepalen welke nu juist deze juridische categorie zal zijn. En geen wonder! We zagen reeds hooger dat de loketovereenkomst hare heterogene bestanddeelen ontleent aan twee, in de onverenbare vormen van bewaring. Stelt men nu in deze overeenkomst het bestanddeel « vreemdbewaring » op den voorgrond dan komt men tot het besluit dat we hier staan vóór een depositum. Legt men daarentegen de klemtoon op het bestanddeel « zelfbewaring » dan wordt het een huurcontract. Geen van beide contractstypen echter geeft een bevredigende oplossing. Laat ons dit nader onderzoeken.

I. — De loketovereenkomst is geen bewaargeving.

De theorie volgens dewelke het contract afgesloten tusschen den bankier en den-gene, die van zijne loketten gebruik wil maken, eene bewaargeving is steunt hoofdzakelijk op drie argumenten. Als eerste argument wordt gewezen op den oorsprong van deze instelling, welke oorsprong ontegensprekelijk in eene geleidelijke evolutie van het depositum ligt. Dit eerste argument houdt evenwel geen steek. Wat men hier juist moet onderzoeken is de vraag te weten of de geleidelijke verandering van de verschillende vormen van bewaargeving in de banken in loket-

overeenkomst, welke verandering juist voor doel had aan de gevaren en ongemakken aan alle vormen van depositum verknocht, te ontkomen, of deze verandering aan het depositum geen zijner bestaansvoorwaarden heeft ontnomen en het aldus zijn karakter van bewaargeving heeft doen verliezen. En we zullen verder zien dat dit wel het geval is.

Als een tweede argument ten voordeele van de constructie der loketovereenkomst als depositum wordt beroep gedaan op de bewaargeving uit noodzaak bij herbergiers en logementhouders (B.W. art. 1952-1954) in dewelke men eene analogie wil vinden met de loketovereenkomst. Inderdaad zegt men de betrekkingen tusschen bankier en klient, zijn juist dezelfde als deze tusschen reiziger en kastelijn. Evenals de reiziger behoudt de klient der bank de sleutel der plaats waar zijne goederen geplaatst zijn, hij alleen ook behoudt de feitelijke beschikkingsmogelijkheid van deze goederen. De bankier evenmin als de logementhouder kent noch de natuur noch het bedrag der waarden in zijne instelling gebracht. En toch zijn beide er verantwoordelijk voor. Dus is de bankier evenals de logementhouder een bewaarnemer.

Deze vergelijking gaat evenwel niet op. Eerst en vooral de feitelijke toestanden zijn dezelfde niet. De logementhouder komt rechtstreeksch in verbinding met de goederen door de reizigers in zijn hotel gedeponneerd. Inderdaad, deze goederen kunnen zich best bevinden in de vestibule van het hotel, en in ieder geval heeft de logementhouder toch het recht de kamers te betreden bv. om ze schoon te houden. Hij kan dus feitelijk over deze goederen beschikken wat de bankier nu juist niet kan. Daarnaast hebben we nog een juridisch bezwaar. De logementhouder is geen eigenlijke bewaarnemer (1), hij is dit slechts voor de goederen welke aan zijne bijzondere hoede werden aanbevolen, welke hem rechtstreeksch werden ter hand gesteld. En indien hij nu als bewaarnemer wordt aansprakelijk gesteld, zelfs wanneer dit niet is geschied, dan is dit slechts krachtens een bijzondere wettekst, in afwijking van het gemeene recht, en deze tekst kan in geen geval vatbaar zijn voor analogische uitbreiding. Waar de loketovereenkomst dus geen wettelijke bewaargeving uit noodzaak is, ontvalt haar noodzakelijk het karakter dezer overeenkomst welke een onjuiste vergelijking haar wou opdringen.

Als derde argument ten voordeele der depositum theorie en wel het voornaamste, wordt nog gewezen op het doel, de economische strekking der overeenkomst.

Het doel der loketovereenkomst is ontegensprekelijk het bewaren van roerende goederen. Dit doel nu moet het karakter dezer overeenkomst bepalen en dan wordt

(1) Aldus bv. wordt de logementhouder niet beschouwd als houder der goederen door de reizigers in hunne kamer gebracht, en is een beslag onder derden op deze goederen niet mogelijk. Zie: Pandectes Belges Bd. 94 V° Saisie-arrest n° 275.

beroep gedaan op niemand minder dan Pothier die verklaart: « Lorsque la fin » principale pour laquelle la tradition » d'une chose a été faite, a été de confier » la garde de cette chose à autrui, le contrat ne laissera pas d'être un vrai dé » pôt bien qu'on y ait ajouté quelque au » tre convention ». Ten andere, voegt men er bij, men kan toch niet aannemen dat er een juridisch verschil bestaat tusschen de verschillende middelen welke allen streven naar hetzelfde doel, hetwelk is: het veilig houden in eene bank, van waarden en effecten. Als antwoord op dit argument zullen we eerst en vooral opmerken dat men bij het bepalen van het rechtskarakter eener overeenkomst moet rekening houden met het inzicht der beide partijen. En nu is het buiten twiifel dat de bankier in geen geval wil worden beschouwd als bewaarnemer der goederen welke zich in zijne loketten bevinden. Daarenboven moet men niet alléén het doel der partijen nagaan, maar tevens ook het middel dat ze aanwenden om dit doel te verwezenlijken. En dit middel is niet het depositum contract. Inderdaad bewaargeving veronderstelt als noodzakelijke vereischte, als wezenselement, het overgaan der te bewaren zaak in de handen van den bewaarnemer, welke er aldus houder van wordt. In andere woorden de bewaargeving is een reëel contract. Is er nu bij de loketovereenkomst sprake van eenige overgave? Is de bankier houder der weggesloten effecten? Immers neen! Juist om dit aannemen en diensgevolge het houden door de bank te vermijden, heeft de praktijk de loketovereenkomstbedacht. Ze is ontegensprekelijk een consensuele overeenkomst, welke tot stand komt door de eenvoudige wilsovereenstemming der partijen, onafhankelijk van de vraag te weten of er iets in de loketten wordt neergelegd of ooit zal worden neergelegd. De loketovereenkomst heeft als voorwerp het loket zelve en niet de waarden welke er in opgesloten zijn. Met deze waarden komt de bankier niet in aanraking, hij kent ze niet en weet zelfs niet of er zijn. De bewaking welke hij uitoefent slaat alleenlijk op het loket en niet op zijn inhoud. Alle contractformulieren der banken zijn het hieromtrent eens. Eindelijk, en dit is een laatste bezwaar tegen de depositumconstructie, de banken geven geene ontvangstbewijzen telkens de klient waarden in zijn loket heeft geplaatst. Dit zou ten andere onmogelijk zijn vermits de bankier niet weet tot welke bewerkingen zijn klient overgaat wanneer hij van zijn loket gebruik maakt. Kan men nu aannemen dat, bij gebreke aan ontvangstbewijzen, de klient aan de goede trouw van den bankier wordt overgelaten voor het z.g. teruggeven van het hun toevertrouwde. (Art. 1924 B. W.).

Uit dit alles volgt noodzakelijk dat er voldoende slagboomen bestaan die verhinderen de loketovereenkomst onder de bewaargeving te brengen. Ook werd deze theorie niet aanvaard noch door de Belgische noch door de Fransche rechtspraak, en ook in de rechtsleer telt ze weinig verdedigers (2). In Duitschland en vooral Italië daarentegen heeft ze vele juristen kunnen verleiden (3).

II. — Wij komen aldus tot de tweede voorgestelde theorie nl. deze van het huurcontract. Deze theorie wordt door de Fransche rechtspraak en rechtsleer algemeen aangenomen (4). Ook in België

(2) Zie nochtans voor België: Leurquin: Code de la saisie-arrest n° 95 en Journal de procédure et des officiers ministériels: 1902, bl. 330, 1906, bl. 199, 1908, bl. 135.

(3) Voor de Duitsche bibliog. zie: Cohn: Archiv für Bürgerliches Recht 1907, bl. 210. Heller: Tresordepot Bern 1919, bl. 65.

Voor Italië: zie een vonnis der rechtbank van Milaan, 22 Juli 1905 in Dalloz Périodique 1906, 2, 65 (Nota van Valery). Voor de bibliog. zie de nota in Pas. 1920, III, 107 onder Handelsr. Antwerpen, 23 December 1919.

(4) Zie het uitstekend werk van Mr Valery: « Traité de la location des coffres-forts » 2de uitgave. Parijs 1926.

Voor de rechtspraak: Dalloz, Répertoire pratique (1910-1925) V° Banque (Bd II bl. 69) V° Louage (Bd. VII, bl. 821).

vond men er vroeger sporen van (5).

Al dadelijk valt het op dat we alle wezenselementen van het huurcontract, zooals het bepaald wordt door art. 1709 B.W. in de loketovereenkomst terugvinden. Inderdaad we hebben hier een consensuele overeenkomst door dewelke het genot eener zaak voor een bepaalde tijd wordt afgestaan, tegen een bepaalden prijs. Maar, zal men dan zeggen, dat de oplossing gevonden is! Vermits de loketovereenkomst een huurcontract is, dan zal het voldoende zijn de regelen van dit contract toe te passen om de rechtsgevolgen dezer overeenkomst te bepalen. Heel goed! Maar waar zijn deze regelen van het huurcontract in het Burgerlijke Wetboek? Het is voldoende een oog te slaan op de inrichting der wetteksten in den titel van het huurcontract, om te bestatigen dat we er eigenlijk geene regeling vinden van dit contract in 't algemeen.

Het B. W. geeft ons eenvoudig eene algemeene bepaling der categorie « huur » (Art. 1709) en na verklaard te hebben dat ze alle goederen tot voorwerp kan hebben zoowel roerende als onroerende, (art. 1713) gaat het onmiddellijk over tot de regeling van een heel bijzondere soort huur nl. deze van woningen en landelijke goederen (afdeeling I). Eene regeling van het huurcontract, zooals bepaald door art. 1709, zoekt men tevergeefs. Het spreekt vanzelf nu, en dit schijnt men al te veel uit het oog te verliezen, dat, wanneer men op de loketovereenkomst de positieve rechtsregels toepast voorzien voor de huur van woningen, dat dit enkel eene toepassing zal zijn door analogie. Vele artikelen zullen zelfs volstrekt niet toepasselijk zijn. Men denke er maar bv. aan dat, in tegenstelling met wat gebeurt bij de gewone huur, dat hier de verhuurde zaak in de handen blijft van den verhuurder.

Echter niet alleen is men met de precisering van het rechtskarakter der loketovereenkomst als huur van zaken niet veel gevorderd maar tevens ook is deze opvatting nog onvolledig. Ze houdt inderdaad geen rekening met een essentieel bestanddeel van onze instelling: nl. de tusschenkomst van den bankier en wel bijzonder de voortdurende en speciale bewaking welke deze gehouden is uit te oefenen. Deze verplichting, aan den bankier opgelegd, is eene bestaansvoorwaarde der overeenkomst; zonder deze bestendige bewaking mist deze overeenkomst haar economisch doel en is zij geen loketovereenkomst meer. Deze verplichting bestaat niet alleen zelfs wanneer de contractformulieren der banken ze niet uitdrukkelijk zouden voorzien, maar zelfs, zooals onze rechtspraak kortelings (6), althans in een zekere mate besliste, wanneer deze formulieren het tegenovergestelde zouden bedingen.

Is het nu mogelijk staande te houden dat een dergelijke positieve verplichting kan voortspruiten uit een eenvoudig huurcontract? Zeker niet. De verplichting van den verhuurder zijn huurder het rustige genot der verhuurde zaak te verschaffen, kan de daadwerkelijke maatregelen welke de bankier verplicht is te treffen, niet begronden. Indien het nu bewezen is dat het huurcontract een essentieel bestanddeel van de loketovereenkomst onbegroot laat, dan volgt daaruit noodzakelijk dat deze overeenkomst geen zuiver huurcontract is. Het zal dus veilig zijn een stap verder te gaan en aan te nemen dat de loketovereenkomst een contract sui generis is, dat onmogelijk onder een der typen van het wetboek te brengen is, kortom een onbenoemd contract. Dit heeft de Belgische rechtspraak en rechtsleer in de laatste jaren uitstekend in het licht ge-

(5) Zie het artikel van Mr Donnet in Répertoire général de la pratique notariale 1903, bl. 265.

Ook nog: Rechtb. Brussel (kortgeding) 8 Januari 1902. Pas. 1904, III, 173.

(6) Handelsr. Kortrijk 9 Juni 1928. P. P. 1929. 430. Bevestigd Gent 11 Juni 1929. Revue génér. assur. et respons. 1919, 514, nota Mr R. Piret.

steld, en met rede wordt hier aangenomen dat we in de loketovereenkomst naast een huur van zaken ook nog een huur van diensten vinden (7).

Het zou echter verkeerd zijn de draagwijdte van dergelijke categorisatie te overdrijven en te denken dat hierdoor alle

(7) Beroepsh. Brussel 27 Maart 1907 B. J. 1907 col. 481.

Bergen 10 Juni 1922. Revue pratique notariat 1922, 365. Zie ook nota 6. Mr Van Leynsele: artikels in het Revue bancaire belge n° November-December 1925, Januari-Februari 1926.

Répertoire pratique du droit belge: Bd. I, V° Banque n° 13-16. V° Bail n° 39-44. Voor het Nederlandsch recht zie het zeer belangrijk werk van Mr D. B. Canes: De Loketovereenkomst: 's Gravenhage 1909.

moeilijkheden, ipso facto, zijn uit den weg geruimd. Om de rechtsgevolgen der loketovereenkomst te bepalen zal men eerst moeten rekening houden met de contractformulieren der banken en de regelen van ons verbintenissenrecht in 't algemeen. Vervolgens zullen de gewoonten hier terzake een belangrijke rol spelen. Eindelijk bij gebreke aan deze bronnen zal men moeten steunen op het doel der partijen en de economische natuur van het contract met als hulpbron, de redelijke analogische toepassing der regelen van den titel van het huurcontract in 't algemeen.

C. VANDENBERGH.

RECHTSPRAAK

HANDELSRECHTBANK KORTRIJK

1e KAMER — 7 MEI 1932

Referendaris: M. De Necker
Pl.: Mrs Beeckman en Pringiers

BETALING IN ENGELSCH MUNT. — VERMINDERING DER WAARDE VAN HET ENGELSCH POND.

De koper eener koopwaar welke zich verbonden heeft deze te betalen bij middel van een vastgesteld aantal Engelsche ponden, heeft aan al zijne verplichtingen voldaan door het verstrekken van het overeengekomen getal Engelsche ponden, zonder dat de verkoper eenige schadeloosstelling kan eischen voor de waardevermindering der Engelsche munt.

Het Engelsch pond is voor de Belgische Rechtbanken geene munt; doch uitsluitend eene koopwaar, en de koper is van alle verplichting ontheven wanneer hij het vastgesteld getal vreemde geldstukken ter beschikking stelt van den verkoper, zonder dat de schommeling van de geldwaarde in den vreemde hierbij in aanmerking kan genomen worden.

De Man-Versavel t/ Voet

Aangezien partijen verklaard hebben hunne beslitselen te hernemen;

Gehoord partijen in hunne middelen en beslitselen;

Gezien de stukken des gedings;

Aangezien de vraag strekt: 1° tot de betaling der som van twee en twintig duizend honderd twee en tachtig frank zes-en zestig centiemen, zijnde op veertienden Oogst, dag waarop de betaling moest geschieden, tegen de officieele middenkoers van 174 fr. 3125, de tegenwaarde in Belgische franken van het bedrag van £ 127.5.2. verschuldigd voor levering van tapijten; 2° tot de betaling der som van vijf en dertig duizend vier honderd zes en vijftig frank zeven en zeventig centiemen, zijnde op vijftienden September, dag waarop de betaling moest geschieden tegen de officieele middenkoers van 174,75 fr. de tegenwaarde in Belgische franken der som van £ 202.18.0. verschuldigd voor levering van tapijten. Dat van het totaal bedrag van den cisch twee duizend vijf honderd één-en tachtig franken vijf en dertig centiemen, volgens eischers verklaring, dienen afgehouden te worden, blijvende netto vijf en vijftig duizend acht en vijftig frank acht centiemen;

Aangezien verweerder verklaart dat hij aan eischer £ 330.3.2 verschuldigd is, waarvan £ 8.13.2 waarvan hij schuldeischer is, dienen afgetrokken te worden, blijvende netto eene schuld van £ 321.9.12 welke hij aanbiedt te betalen;

Aangezien eischer betaling vraagt in Belgische munt, berekend volgens wisselkoers van het pond Sterling, op veertienden Augustus en vijftienden September 1931, dagen waarop de facturen moesten betaald worden;

Aangezien zooals eischer het met reden zegt, het in onderhavig geval gaat over eene betaling;

Aangezien de betaling de voldoening is der verbintenissen (Kluykens. De Verbintenissen blad. 151) dat er betaling bestaat, niet alleen wanneer eene verschuldigde som gekwetten wordt, maar wel telkenmale de schuldenaar de verschuldigde zaak levert;

Aangezien volgens de facturen, de koper ponden Sterling aan verkoper verschuldigd is, als tegenprestatie voor het leveren der gekochte waar;

Aangezien het pond Sterling, zoowel als gelijk welke andere vreemde munt, nu de latijnsche Unie een eind genomen heeft, binnen de grenzen van België enkel maar eene koopwaar is, en geene munt;

Aangezien immers eene munt, de koopwaar is, door elk land gekozen als algemeene maatstaf voor het schatten van alle andere waren. Dat zij, zekere kenmerken heeft, gewicht, goud of zilveragehalte uitzicht enz. vastgesteld door het binnenrecht van elk land, en alleen de kenschetsende bijzonderheden der munt verenigt, zoo wordt zij alleen in de openbare kassen aanvaard, alleen wordt zij genoemd in de openbare akten, het weigeren de nationale munt te aanvaarden, is, in zekere gevallen strafbaar, enz. (Zie M. et A. Meliot Monnaie, change, arbitrage et Crédit p. 13 en volg.; P. Leroy-Beaulieu Economie Politique blz. 216 — Gide Economie Politique blz. 261 enz. volg. — Compensation de soldes de comptes courants libellés en monnaies différentes, Revue des faillites 1930, blz. 370 en volg.);

Aangezien koper in ruiling van de koopwaar door hem gekocht, zijnde tapijten, het leveren eener andere koopwaar, ponden Sterling, belooft heeft, welke in oogen der Belgische wetgeving geene munt is;

Aangezien het stijgen of dalen, volgens schatting in Belgische munt, der waar — pond sterling — welke koper als tegenprestatie moest leveren, onverschillig is, zooals het stijgen of dalen van eene andere koopwaar — zijde, of wol of katoen b.v. — onverschillig geweest ware, indien partijen koopers tegenprestatie, in het leveren van eene zekere hoeveelheid zijde, wol, katoen, vastgesteld hadden;

Dat koper aan zijne verbintenis zal voldaan hebben door het leveren van het vastgesteld getal ponden sterling;

Aangezien dit geenszins in tegenstrijdigheid is met de rechtvaardigheid; dat verkoper immers krijgt wat hij bedongen heeft;

Aangezien wel is waar, het pond sterling, door eene beslissing der Engelsche regeering, niet meer uitwisselbaar is tegen een vast gewicht goud, maar dat men uit het oog niet mag verliezen dat geene enkele munt vast is, daar zij noodzakelijk alle onderhevig zijn aan de schommelingen der prijzen der kostbare metalen, goud en zilver;

Aangezien verweerder geenszins in vertoef gesteld geweest is na de vervaldag zijner schuld;

Dat dus aan eischer geene schadevergoeding toekomt;

Aangezien het niet betwist wordt dat eischer aan verweerder £ 7.16 verschuldigd is;

Aangezien verweerder zich bereid verklaart de erkende schuld te betalen, maar dat hij geen aanbod met gereed geld (offres réelles) gedaan heeft;

Om deze redenen:

De Rechtbank, alle verdere beslitselen verwerpende;

Veroordeelt verweerder tot de betaling aan eischer der som van £ 330.3.2 — £ 7.16.6;

Veroordeelt hem tot de betaling der rechterlijke kroozen;

Verwerpt het overige der vraag;

Veroordeelt eischer tot één vierde en verweerder tot de drie vierden der kosten, begroot op de som van honderd en zeven frank vijftig centiemen, niet inbegrepen de registratierechten noch expeditiekosten van tegenwoordig vonnis, indien er grond toe is;

Verklaart het tegenwoordig vonnis uitvoerbaar bij voorraad spijs alle tegenkanting en zonder borg.

WERKRECHTERSRAAD VAN BEROEP VAN ANTWERPEN

14 DECEMBER 1931

Voorzitter: M. H. Van Oekel

DIENTCONTRACT. — VERGOEDING BIJ DIENSTCONTRACT MET BEPAALDEN DUUR.

Artikel 106 der wet van 1922 op het bediendenkontrakt, dat de maximum vergoedingen bij verbreking van een dienstkontrakt met vasten duur beperkt tot het dubbel van de vergoedingen voorzien voor kontrakten met onbeperkten duur, is eene beperking aan en eene afwijking van het gemeene recht, in zake de bindende kracht der verbintenissen, en de gevolgen van het niet naleven der kontrakten. De Rechter zal dus slechts in zeer uitzonderlijke gevallen de rechten der benadeelde partij nog verder beperken, zelfs bij erkenning van gedeeltelijke verantwoordelijkheid der klagende partij.

De Pooter t/Hendrickx

Gezien...

Aangezien de inleidende dagvaarding er toe strekt, den verweerder, thans beroeper, te doen veroordeelen tot:

1) het betalen van 700 fr. voor vast loon van 1 tot 15 December 1930;

2) 8400 fr. ten titel van schadevergoeding voor wederrechtelijk en schielijk verbreken van het dienstkontrakt;

3) 2500 fr. hoofdens bij kontrakt toegezede procenten op het zakencijfer;

Overwegende dat het vonnis a quo den beroeper heeft veroordeeld tot het betalen der voormelde som van 700 fr. voor loon; tot het betalen der som van 4200 fr. zijnde het bedrag van drie maanden loon ten titel van schadevergoeding; en dat het, voor wat de vordering tot het betalen van procenten betreft, een onderzoeksmaatregel heeft bevolen;

Overwegende dat de beroeper besluit tot de hervorming van het vonnis a quo en de afwijzing van den oorspronkelijken eisch van den beroepene, en in ondergeschikte orde tot het leveren van het bewijs van eene reeks feiten, in zijne beslitselen aangestipt, feiten die naar zijne meening de onmiddellijke ontslag van den beroepene zouden gewettigd hebben; dat de beroepene zijnerzijds besluit tot de bekrachtiging van het bestreden vonnis bij uitzondering van de beschikking van dit gedeelte dat hem voor schadevergoeding slechts drie maanden loon heeft toegekend, en bij hervorming van het vonnis a quo, de toekenning vraagt zijner oorspronkelijke vordering, zegge 6 maanden loon als schadevergoeding;

Aangezien partijen het eens zijn om te bekennen dat de beroeper, na den beroepene op proef in dienst te hebben gehad als afdeulings-overste in zijn verzendingsbedrijf, hij hem, bij kontrakt van 1 Augustus 1930, vast heeft in dienst genomen in voormelde hoedanigheid, voor eenen vasten termijn van drie jaren, tegen een vast loon van 1400 fr. per maand gedurende het eerste jaar, vermeerderd met 10 % op de jaarlijksche bruto-winst van den beroeper, en dat het vast loon het tweede jaar 1500 fr. en het derde jaar 1600 fr. per maand zou bedragen en dat hij hem op 15 December 1930, zonder voorafgaandelijken opzeg heeft ontslagen en doorgezonden;

I. Aangezien de vordering van 700 fr. loon voor de periode van 1 tot 15 December 1930 niet wordt betwist;

II. Betreffende de vordering tot schadevergoeding voor onrechtmatig verbreken van het dienstkontrakt:

Overwegende dat de beroeper ter verrechtvaardiging van zijne handelwijze ten laste van den beroepene eene reeks grieven aanstipt die in hoofde van dezen laatste voldoende zwaarwichtige fouten zouden daargestellen om ten zijnen laste de verbreking van het voormeld kontrakt, zonder opzeg te wettigen;

Aangezien artikel 5 van het dienstkontrakt van 1 Augustus 1930 bedong dat «het tegenwoordig kontrakt voor geene enkele reden zou mogen verbroken worden ter uitzondering alleen van ziekte of zwaar ongeval», dat artikel 6 verder bedong dat alleen M. De Pooter het recht zou hebben onmiddellijk en zonder opzeg noch vergoeding aan de diensten van M. Hendrickx te verzaken bij geval van diefte, bedrog of andere zware vergripen ten nadeele van de firma;

Aangezien de 7 tegen den beroepene aangevoerde feiten noch elk op zich zelf, noch in hun gezamentlijk verband, voldoende zwaarwichtig zijn om een schielijk eigenmachtig verbreken van het dienstkontrakt te wettigen: aangezien waar elke niet naleving van hare kontraktuele verplichting door een der partijen, de andere partij het recht geeft op voet van het gemeene recht de verbreking te vervolgen

van het kontrakt, ten laste van den overtreder, partijen meenen te moeten bedingen zooals hier is gebeurd onder artikelen 5 en 6 dat beide partijen alleen uit oorzaak van ziekte of zwaar ongeval, het kontrakt zullen mogen doen verbreken, en dat de beroeper De Pooter het recht zal hebben zonder vergoeding aan de diensten van den beroepene te verzaken voor de gevallen van diefstal, bedrog of ander zwaar vergriep, ten nadeele der firma, daaruit het inzicht van partijen moet blijken. Slechts recht tot verbreking te erkennen bij het zich voordoen van de streng beperkt door hen aangeduide gevallen, wat dus veeleer als eene beperking van het gemeene recht tot verbreking moet beschouwd worden, dan als eene gewone verzending naar of toepassing van het gemeene recht;

Aangezien uit niets blijkt dat van de thans tegen den beroepene aangevoerde grieven voor zijne ontslag op 15 December 1930 ooit zou zijn gewag gemaakt geworden, of eenige vermaning of verwittiging daaromtrent aan den beroepene zou zijn gegeven geworden;

Aangezien feit I na het strafrechterlijk onderzoek dat daarover is gevoerd geworden, en op een ontslag van vervolgingen is uitgelopen, nog als voldoende afdoende, of als voldoende zwaarwichtig kan beschouwd worden;

Dat hetzelfde dient gezegd te worden van de feiten aangestipt sub 2, 4, 5, 6,;

Dat voor wat de feiten 3 en 7 betreft deze zouden kunnen wijzen op zekere tekortkomingen of ongehoorzaamheden van wege den beroepene indien zij bewezen werden, maar dat zij allen zonder onderscheid dagteekenen van langen tijd voor de ontslag van den beroepene, en dus redelijker wijze niet kunnen beschouwd worden als hebbende dezes ontslag uitgelokt, en die dus niet kunnen verrechtvaardigen, zonder nog er op te wijzen dat zij allen uitdrukkelijk door den beroepene worden betwist als fouten van zijnerzijde, en daarenboven niet het scherpe karakter van zwaar vergriep dragen, dat onder artikel 6 van het kontrakt door partijen is bedongen geworden om eene onmiddellijke verbreking te verrechtvaardigen;

Overwegende dat artikel 16 der wet van 1922 op het bediendenkontrakt, dat de maximum schadevergoeding bij een ongewettigd verbreken van een dienstkontrakt voor bepaalde duur aangegaan, beperkt tot het dubbele der vergoedingen die aan de benadeelde partij zouden toekomen ware het kontrakt zonder bepaalde duur gesloten geworden, op zich zelf reeds eene uitzonderlijke beperking en afwijking daartest op de algemeene rechtsprincipen rakende de bindende kracht van de verbintenissen en de gevolgen hunner niet naleving. Dat inderdaad bij toepassing van het gemeene recht de benadeelde partij herstelling kan vragen van de volledige schade die het niet naleven der kontraktueel aangegane verbintenissen haar veroorzaakt, en dat bij toepassing dezer principen bij onrechtmatig verbreken van een dienstkontrakt voor bepaalde duur, de benadeelde partij onbetwistbaar gerechtigd zou zijn in haar voordeel de toekenning op te vorderen van de voor haar in het kontrakt bedongen voordeelen, voor heel den duur die op den bedongen termijn nog te loopen blijft;

Overwegende dat, moest men diensvolgens met den eersten rechter toegeven dat de beroeper ook zijnerzijds zekere tekortkomingen te verwijten heeft en dus niet op het volledig herstel der hem door het verbreken van het kontrakt toegebrachte schade zou kunnen aanspraak maken, het dan nog moet erkend worden dat de door voormeld artikel 16 beperkte maximum vergoeding, hem slechts in geringe mate vergoed, voor al het nadeel dat een kontrakt voor drie jaren aangegaan en slechts 4 1/2 maand uitgevoerd, hem heeft berokkend, en dat er dus geene reden bestaan om aan den oorspronkelijken aanlegger niet als schadevergoeding toe te kennen het bedrag van zes maanden loon, zooals dat in de inleidende dagvaarding wordt geformuleerd (Zie Thomsin, «Le contrat d'emploi» 1926. N° 513, 514, 517, 518, 520, 521);

Aangezien de beroepene dus mag aanspraak maken op een vast bedrag van 6 maal 1400 fr. of 8400 fr. met daarenboven het bedrag der procenten op het zakencijfer overeenkomstig het kontrakt verdient over denzelfden termijn van 6 maanden;

Aangezien het vonnis a quo voor het uitrekenen en vaststellen van deze procenten een onderzoeksmaatregel heeft bevolen, en dat tegen dit gedeelte van het vonnis geen beroep ontvankelijk is bij toepassing van artikel 86 van de inrichtingswet op de Werkrechtersraden;

Om deze redenen:

De Werkrechtersraad van Beroep, Kamer voor Bedienden, verklaart de beroepen zoowel het rechtstreeksch als het incidenteel beroep, regelmatig in den vorm en ontvankelijk, uitgezonderd voor wat betreft de aanstelling van eenen deskundige voor het berekenen en vaststellen van de procenten op het zakencijfer van den beroepene, en over deze beroepen recht doende, bekrachtigt het eerste vonnis waar het den beroeper veroordeelt tot het betalen van 700 fr. ten titel van loon voor den termijn van 1 tot 15 December 1930. Doet het te niet in dat gedeelte zijner beschikking waar het aan den beroepene ten titel van schadevergoeding slechts een recht toekent op het bedrag van drie maanden loon, en hetzelfde hieromtrent hervormende, verklaart voor recht dat de beroepene recht heeft als schadevergoeding op het bedrag van zes maanden loon, veroordeelt diensvolgens beroeper tot het betalen van zes maal het vaste loon van 1400 fr. of 8400 fr., en veroordeelt den beroeper tot de rechterlijke intresten en de kosten van het tegenwoordig beroep.

VREDEGERECHT VILVOORDE

1 JUNI 1932

Rechter: M. René Vliebergh
Pl.: Mr Van Mieghem t/ Heyndrickx

GEMEENE MUUR. — BEWIJS VAN HET AL OF NIET GEMEEN ZIJN. — AFBRAAK EN OPOUW OP KOSTEN VAN EEN DER PARTIJEN.

Wanneer geen echt bewijs of teken van de gemeenschap van een scheidsmuur aanwezig is, vormt de omstandigheid dat de muur destijds afgebroken en opnieuw opgetrokken werd op kosten van een der partijen, het bewijs van de gemeenschap.

Wwe Pierre t/ Lemmens

Aangezien aanlegster betaling vraagt van 1160 fr., zijnde de helft der waarde van een muur die gemeen zou geworden zijn door het feit dat verweerder er gebruik heeft van gemaakt en dus bezit er van heeft genomen sinds 1900 zes en twintig.

Aangezien verweerder beweert niets schuldig te zijn daar de scheidsmuur reeds voor 1900 zes en twintig als gemeen zijnde moet aanschouwd worden;

Aangezien het mondeling verslag van den deskundige door deze Rechtbank aangesteld geene doorslaande bewijzen geeft, noch pro, noch contra voor hetgeen het eigendomsrecht wat den muur aangaat; dat nochtans in geval de eisch van aanlegster gegrond zou voorkomen de berekeningen van den deskundige voor hetgeen meting en prijzen aangaat dienen aangenomen te worden;

Aangezien verder is gebleken dat betwiste muur is afgebroken en terug opgebouwd door aanlegster in 1904, zonder de tusschenkomst van verweerder; dat deze laatste die bewering door aanlegster gedaan niet tegensprekt, ook niet aanhaalt dat hij in die onderhoudskosten een gedeelte zou betaald hebben; dat nochtans hier het bewijs kon geleverd worden door verweerder, dat de muur gemeen was, vermits volgens artikel 665 van het burgerlijk wetboek de herstelling en onderhoudskosten van een muur die gemeen is ten laste zijn van al degenen «die daarin gerechtigd zijn en naar evenredigheid van elks recht»;

Aangezien aldus blijkt dat, indien aanlegster kan bewijzen dat betwiste muur door haar is afgebroken en terug opgebouwd op eigen kosten en zonder tusschenkomst van verweerder, zij moet aanzien worden als zijnde eigenares van den muur en haar eisch als gegrond moet aanzien worden;

Aangezien aanlegster aanbiedt te bewijzen dat de scheidsmuur door haar en op hare kosten is afgebroken en terug opgebouwd in den loop van het jaar 1904; Aangezien zij tot het bewijzen van dit feit dient toegelaten te worden.

Om deze redenen:

Vooraleer rechtspraak te doen voor hetgeen de betaling van 1160 frank aangaat, geven vergunning aan aanlegster te bewijzen door getuigen dat: «in het jaar » 1900 vier, zij den betwisten muur heeft » afgebroken en terug opgebouwd op eigen » kosten», feit waarvan verweerder het tegenbewijs zal mogen leveren. Bepalen dat getuigen zullen aanhoord worden op onze zitting van den twee en twintigsten Juni aanstaande te tien uur.

Zeggen dat de kosten voorbehouden blijven.

Wetgeving

WETSVOORSTEL

betreffende de aansprakelijkheid van de eigenaars en bestuurders van motorrijtuigen

TOELICHTING

Mevrouw, Mijne Heeren,

In een studie verschenen in 1930, en betiteld: «La responsabilité des accidents causés par les ascenseurs et l'article 1384 du Code civil», vatte Prof. Paul Magnin den ontwikkelingsgang samen van de rechtspraak in zake van extra-contractuele aansprakelijkheid:

«Men heeft dikwijls als een teken des tijds, deze overeenstemmende evolutie van de leerstellingen opgemerkt, welke zich thans voordoet op sociaal gebied, door het verbreken van de strenge kaders binnen welke scholastiekers zich vroeger opsloten (1). A fortiori geldt hetzelfde in gerechtszaken, waar de geschiedenis der systemen, na den strijd der eerste jaren, bijna altijd samengevat wordt in een eeuwigdurende dading. Het beste bewijs is de toenadering die zich, sedert dertig jaren, voordoet in de rechtspraak betreffende de burgerlijke aansprakelijkheid, tusschen de conclusiën van de verdedigers der aquiliaansche schuld en die van de voorstanders der objectieve leer of der theorie van het risico (2).

» Nooit heeft het Hof van Cassatie afgebroken met het principe van de schuld, opgevat als hoofdzakelijke grondslag van de aansprakelijkheid: doch het Hof vat dit principe op zulke objectieve wijze op, dank zij zijn systeem van schier onwraakbare vermoedens dat zij tot dezelfde effectieve uitslagen komt als de theorie van het geschapen risico. Het schijnt dat beide theorieën, in feite, nog maar alleen gescheiden zijn door een verschil in de bewoordingen » (3). Hij voegde hieraan toe: «Deze gerechtelijke evolutie is zulke kiesche en ernstige zaak, dat men geneigd zou zijn te wenschen dat de wetgever hier niet te dikwijls zou ingrijpen » (4).

Dit is misschien waar in Frankrijk; het is niet waar in België.

De heer Procureur generaal bij het Hof van Cassatie, blijkbaar getroffen door het aantal ongevallen veroorzaakt door de autobestuurders en door de tekortschietingen bij het herstel van de daaruit voortvloeiende schade, stelde, in 1927, in een ophefmakende redevoering de vraag: «Pleegt de autobestuurder, die een voetganger doodt of hem lichamelijk letsel toebrengt, een ongeoorloofde handeling?»

Hierop gaf hij ten antwoord: «Wanneer de bestuurder langs de baan den voetganger dien hij overrijdt doodt of hem lichamelijk letsel toebrengt, pleegt hij een handeling welke, in beginsel, ongeoorloofd is; diensgevolge is hij schadeloosstelling verschuldigd krachtens artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek, tenzij hij het bewijs levere dat deze doodding slechts in schijn zijn werk is, dat hij zelf slechts het werktuig geweest is van overmacht of van het toeval, wat de daad van een derde insluit.» (5)

Achteraf had hij de gelegenheid zijn theorie breedvoeriger toe te lichten en maakte hij een onderscheid tusschen de onmiddellijke daad van den mensch en de daad van het aan den mensch toebehoorend voorwerp.

In het eerste geval, zou het voor het slachtoffer volstaan te bewijzen wie de daad gepleegd heeft: voor dezen laatste zal er geen ander toevlucht zijn dan de overmacht te bewijzen (6).

Indien het letsel de rechtstreeksche daad, niet van den mensch, maar van een voorwerp is, dan zal de eischer, benevens het feit van het voorval moeten bewijzen dat zij aan de daad van den mensch te wijten is.

In geen van beide gevallen is er spraak van vermoeden van schuld. Van ouds is het begrip van schuld vreemd aan deze theorie waaraan de ongeoorloofde handeling ten grondslag ligt.

Maar zoodra de rechtstreeksche daad van den mensch er bij betrokken is, volstaat het, welk ook het werktuig weze dat voor de handeling gebruikt wordt: mes, revolver of auto, de bewijzen dat hij een absoluut recht geschonden heeft; de verantwoordelijkheid staat vast, behalve wanneer het bewijs van overmacht geleverd wordt.

De theorie is wel vernuftig. Zij neemt een loopje met de rechtspraak welke, in België, niet te vinden is voor de toepassing van artikel 1384 op de auto-ongevallen; buigt zeer diep voor de arresten van het Fransch Hof van Cassatie, dat haar tot die ongevallen uitbreidt; en gaat zelfs nog verder: daar de auto slechts een uitbreiding van de menschelijke bedrijvigheid is, moet elk ongeval hersteld worden, vermits de mensch verantwoordelijk is voor zijn ongeoorloofde daad.

Overigens, dat de grammaticanen die zaak onder elkaar uitmaken.

Zeker, het Hof van Cassatie schijnt, door zijn arrest van 4 Juli 1929, de theorie van den heer Procureur generaal Leclercq bij te treden: «Aangezien de onschendbaarheid van den persoon en van het vermogen gewaarborgd wordt door de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek en door het recht op schadeloosstelling, dat er de sanctie van is; dat deze bepalingen geen wettelijk vermoeden van schuld inhouden en de aansprakelijkheid slechts bestaat wanneer bewezen wordt dat de schade voortvloeit uit de schending van het recht door dengene wien zij ten laste gelegd wordt» (7).

Maar behalve dat dit arrest ietwat dubbelzinnig is en het schuldbegrip niet bepaald ter zijde schuift, spreken de Hoven van Beroep zich uit tegen de theorie van den heer Procureur generaal Leclercq. Zij blijven getrouw aan het klassiek begrip van de aansprakelijkheid (8).

Een jaar vóór het arrest van Cassatie, nam het Hof van Brussel, op 12 October 1928, een arrest dat lijnrecht inging tegen de redevoering van den heer Procureur generaal.

Wij halen het aan omdat het, naar onze meening, den waren geest van de rechtsmachten van wijzen op dit oogenblik samenvat:

«Aangezien vóór het Hof de gedaagde zijn vordering tot aansprakelijkheid welke hij tegen den eischer instelt, in hoofdzaak, vestigt op het feit van de aanrijding welke laatstgenoemde veroorzaakt heeft tusschen zijn motorrijtuig en dit van hooger bedoelden gedaagde en staande houdt dat deze aansprakelijkheid bestaat, afgezien van het bewijs van een fout bij 't besturen van het rijtuig;

» Aangezien dit standpunt in tegenspraak is met den tekst van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek, hetwelk onder de bestanddeelen van de aansprakelijkheid welke het vaststelt, de fout aanwijst van dengene die de schade veroorzaakt heeft; dat het volgende artikel (1383) deze voorwaarden nader aanduidt door te verklaren dat de fout aan nalatigheid of onvoorzichtigheid kan te wijten zijn; dat dit woord «fout» een zedelijk bestanddeel van schuld in zich sluit, hetwelk niet over 't algemeen maar in 't bijzonder in elk bepaald geval moet beschouwd worden; dat, indien het juist is dat het feit inbreuk te maken op de onschendbaarheid van andermans persoon of andermans eigendom, de schending van een recht uitmaakt, het evenwel niet noodzakelijk een fout is dat het zulks slechts zijn zal, indien er omstandigheden bijkomen, waaruit men moet afleiden dat de dader de fout begaan heeft, voorzien bij de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek, 't is te zeggen ten minste een nalatigheid of een onvoorzichtigheid;

» Aangezien het stelsel van den gedaagde niet zou kunnen aangenomen worden, zelfs indien men het beschouwde als zijnde alleen gericht tegen de orde der bewijzen, want het kan niet steunen op een vermoeden van schuld, dat in de wet niet bestaat en, van den anderen kant, rust het op dengene die een vordering ingesteld heeft, te bewijzen dat de voornaamste voorwaarden voor deze vereenigd zijn;

» Aangezien er in de thans bestaande wetten noch een tekst, noch een beschikking te vinden is, waaruit men zou mogen afleiden dat de auto-ongevallen, in dit opzicht, buiten de toepassing van het gemeen recht vallen» (9).

In zijn jongste rede op de eerste vergadering na de vacatie van het Hof van Luik, was de heer Procureur generaal Meyers niet te spreken over het recht, dat in het stelsel van den heer Procureur generaal Leclercq verleend wordt aan den rechter om de wetten te bewerken en er uit te halen wat niemand vóór hem er in gezien had.

Hij voegde er, evenwel, bij dat het schuldbegrip niet overeenstemt met de huidige sociale orde. In zijn oogen schijnt het ongeval «hoe langer hoe meer een sociaal verschijnsel waaronder het individu alleen niet moet te lijden hebben, maar waarvan de gevolgen op gansch de gemeenschap moeten gelegd worden» (10).

De bespreking van dit standpunt gaat de grenzen van een toelichting te buiten. Maar heeft, zooals wij er in ons verslag over de Begroting van Justitie op wezen, de heer Procureur generaal Meyers ook maar de groote gevolgen van de theorie zien doorschemeren?

De rechtspraak is, bijgevolg, evenals de leer, onzeker; nochtans is de zekerheid een van de postulaten van het Recht.

Het Hof van Cassatie, in Frankrijk, heeft het vraagstuk van de aansprakelijkheid in zake van automobilongevallen opgelost langs een omweg der rechtspraak.

Het heeft de theorie van het risico niet aangenomen.

Doch, om binnen het kader te blijven van de aansprakelijkheid, gegrond op de schuld, heeft het deze schuld vermoed bij den autobestuurder die een ongeval veroorzaakt. Om daartoe te komen, past het den regel toe van artikel 1384, eerste paragraaf, die totnogtoe slechts gold voor de levenloze dingen.

Deze evolutie begon in 1924 (11). Doch de formule was weinig klaar en de «Gazette des Tribunaux» schreef: «Het is voorzichtig te wachten dat een ander arrest het Hof toelate, op duidelijker wijze, zijn nieuwe leer bekend te maken, indien het waar is dat het aan de vroeger aangenomen oplossing wil verzuken» (12).

Er moest gewacht worden tot 1927. Het arrest van 27 Februari is uitdrukkelijk: «Aangezien de wet tot toepassing van het door haar bepaald vermoeden, niet onderscheidt of het tuig dat de schade veroorzaakt heeft, al of niet bewogen was door een menschenhand; aangezien het voldoende is dat het om een voorwerp gaat dat noodzakelijk een bewaker hebben moet, wegens de gevaren dat het oplevert voor anderen».

Hoe handig zulks ook zij, toch ontwaart men den kneep: in de plaats van het begrip van het gebrek der zaak wordt het begrip van het gevaar gesteld. Diensvolgens, brengt ieder gevaarlijk voorwerp, zelfs wanneer het niet gehanteerd wordt door den mensch, de aansprakelijkheid mede van den bewaker, zoo zich een ongeval voordoet (13).

Het arrest van 13 Februari 1930 (14) bevestigt deze beslissing niet, zooals men gedacht had. Het verruimt nog de sfeer der aansprakelijkheid wegens de voorwerpen waarover men te waken heeft. Het negeert het begrip van gevaar en houdt zich bij de bewaking.

En het loopt uit op het aannemen van een vermoeden van schuld tegen iederen bewaker van levenloze, al of niet gevaarlijke dingen.

«De rechtspraak, schreef Montaigne, is uiteraard een wetenschap waaruit kraakel en verdeeldheid worden geboren.»

Doch indien het klaar wordt voor onze rechtsgeleerden, dat het onmogelijk is artikel 1384 toe te passen op de motorrijtuigen, omdat de wetgever van 1804 deze niet kon voorzien; het ware nog dwazer de auto- en vliegongevallen te willen blijven regelen krachtens wetten die dagteekenen uit den tijd der postkoetsen.

Het doel van het U voorgedragde wetsvoorstel is deze zaken te regelen en hierbij de twistpunten uit te schakelen.

Het beweert niet het eerste initiatief te zijn. In 1905 reeds, waren senator Hanrez en enkele zijner collega's, waaronder Mgr Keesen, bezorgd wegens het groot getal auto-ongevallen.

Wij weerstaan niet aan het gevoelen deze regels aan te halen uit de Toelichting waarmede de heer Hanrez zijn thesis staaft: «Het voordeel der motorrijtuigen moet ongetwijfeld bestaan in de vermeerdering van de snelheid, doch vooral in de regeling van de snelheid die zal toelaten de hellingen zonder vertraging op te klimmen. Een snelheid van 30 à 35 kilometer per uur zou nooit moeten overschreden worden op de wegen en deze maximumsnelheid zou in de steden niet 15 kilometer mogen bereiken. Dit is eene grenssnelheid die reeds groot is wanneer zij vergeleken wordt met die der rijtuigen welke door dieren worden voortgetrokken. Zij is slechts aannemelijk met goede remtoestellen. De ontwikkeling van onze groote en kleine spoorbanen en van onze tramwegen maakt een grootere snelheid overbodig.

» Men mag niet verder gaan zonder dat er gevaar oprijst voor de autobestuurders zelf en

vooral voor de paardenrijtuigen en de voetgangers. Onze wegen werden te hunnen behoeve aangelegd. Zij zijn voor hen een noodzakelijkheid en zij moeten er een veilig gebruik van maken».

Wat echter in het licht moet gesteld worden, is de formule die senator Hanrez, in de eerste tijden der motorrijtuigen, gevonden had om de ongevallen te verhinderen.

Het wetsvoorstel, bij den Senaat ingediend, op 26 December 1905, luidde als volgt:

«Artikel één. — De straffen, waarmede in de politieverordeningen wordt bedreigd in geval van overtreding gepleegd door de voerders van motorrijtuigen alsmede de straffen waarmede wordt bedreigd in de artikelen 418 tot 420 van het Strafwetboek, zijn van toepassing op hen die gebruik maken van die rijtuigen, niet alleen wanneer deze door hen zelf worden gevoerd of geleid, maar ook wanneer de overtredingen of de strafbare daden worden gesteld door een voerder die bij hen in dienst is of over wien ze macht hebben.

» De aansprakelijkheid wegens de hierboven voorziene misdrijven bestaat, tenzij het is bezweerd dat bedoelde personen de daad welke tot deze aansprakelijkheid aanleiding geeft, niet konden beletten.

» Art. 2. — Nietig is elk beding van verzekering, ten doel hebbende de eigenaars, huurders of gebruikers van motorrijtuigen te ontslaan van de burgerlijke aansprakelijkheid wegens de ongevallen die een correctionele straf of eene straf van eenvoudige politie voor gevolg hadden.»

Hoe ongerijmd thans dit voorstel uit het jaar 1905 blijkt, valt dadelijk op wanneer men het als volgt samenvat:

1° Wie zich door een huur-auto laat voeren zou, krachtens dit voorstel, aansprakelijk zijn voor de ongevallen veroorzaakt door den bestuurder.

2° Het slachtoffer van een auto-ongeval zou vaak gevaar lopen niet schadeloos gesteld te worden.

Men was toen in 1905.

In den loop van het volgend zittingsjaar, diende de heer Charles Magnette een wetsvoorstel in, voorafgegaan door een uitgebreide en zeer juridische toelichting.

In 1906, hadden de autobestuurders blijkbaar geen goede pers. Men moet maar herlezen wat de indiener van het voorstel schrijft: «De snelheid waarmede deze sport zich op een vroeger nog niet vermoede wijze uitgebreid heeft; de onmogelijkheid hetzij dadelijk wegen aan te leggen uitsluitend voor dit verkeer voorbehouden, hetzij de bestaande wegen voor dit verkeer geschikt te maken; de overtuiging welke de beoefenaars van deze sport schijnen te hebben, dat zij voortaan heer en meester van den openbaren weg zijn (15); de ware snelheidswaanzin waarmede sommige autobestuurders behept zijn, zoodat zij door hun collega's zelf «doodrijders» genoemd worden, de talrijke en bijna steeds buitengewoon erge ongevallen welke elken dag gebeuren; de wildheid waarvan zoo vaak degenen blijk geven, die deze ongevallen veroorzaken, daar zij er maar alleen op bedacht zijn aan de beteugeling en de schadeloosstelling te ontsnappen door hun motor aan te zetten en zich niet te bekommeren om het lot hunner slachtoffers; al deze omstandigheden hebben, zooals ieder al opgemerkt heeft, het publiek zeer ingenomen tegen gansch het «genus» van de autobestuurders en, over 't algemeen, tegen de sport zelf.

» Bij een ongeval gebeurt het niet zelden dat de toeschouwers weigeren een helpende hand toe te steken om de autobestuurders uit den nood te helpen; en het is zelfs voorgekomen dat de ooggetuigen van het ongeval en de toegesnelde nieuwsgierigen er niet voor te vinden waren den dokter te gaan halen, wiens zorgen ter plaatse onmisbaar waren.

» Zulks is wel een treffende geestgesteltenis waarvan men den ernst niet loochenen kan en welke, indien men er niet voor waakt, tot allerbetreunswaardige buitensporigheden aanleiding geven kan.»

Na zoo iets, was er geen andere uitweg meer dan al de autobestuurders op te knopen.

De voorgestelde hervormingen waren nochtans zeer gematigd: de eene betroffen het beginsel zelf van de aansprakelijkheid; de andere de vergoeding van de aangerichte schade.

Het eerste artikel stelde het vermoeden van schuld in bij den autobestuurder; het bewijs van overmacht of van schuld van het slachtoffer was toegelaten.

De eigenaar of huurder van het rijtuig werd burgerrechtelijk aansprakelijk verklaard.

Artikel 3, dat zeer drastisch was, had betrekking op het verbod te besturen.

En door het voorstel werden de vergoedingen verschuldigd aan het slachtoffer van een auto-ongeval op het dubbele gesteld.

De heer Magnette verwees vervolgens naar de vorderingen van Romeinsch recht dat de schadevergoeding in sommige gevallen op het dubbele zelfs op het viervoudige bracht; en ook naar de wetten van 10 vendémiaire, an IV, van 21 April 1810 op de mijnen, de jachtwetten.

Hij besloot: «Uit deze uiteenzetting mogen wij afleiden dat de toepassingen van de veelvoudige schade de volgende kenmerken vertoonen:

» 1° Voorkomend doel;

» 2° Bescherming van een algemeen belang: openbare veiligheid, landbouw, enz.;

» 3° Bescherming tegen een uitzonderlijk gevaar;

» 4° Beteugeling van daden waarvan moeilijk het bewijs kan geleverd of de daders kunnen teruggevonden worden;

» 5° Ongelijkheid van de bij het geschil betrokken belangen.

» Wie ziet niet in dat al deze kenmerken terug te vinden zijn in den nieuwen toestand welke geschapen wordt door de vorderingen van het autoverkeer, en door de overmatige snelheid en de onvoorzichtigheden welke er het gevolg van zijn?»

Wij kunnen moeilijk zulk voorstel aanvaarden.

De dubbele schade is zoowat een straf welke voor deze zaken des te onrechtvaardiger zijn zou, daar er vermoeden van schuld tegen den autobestuurder is en deze, bijgevolg, den last zal te dragen hebben van de twijfelachtige gevallen.

(1) Thans nemen de liberale economen, inderdaad, wel regeringsvormen aan, die zij vroeger, twintig jaren geleden, bestreden, terwijl

Staatslieden uit de socialistische partij, herhaaldelijk, voor een onbepaalden tijd, hun plannen van socialen wederopbouw verdragen (P. Pic, Législation industrielle, 5e uitgave, n° 67, blz. 44).

(2) Nergens werd deze toenadering beter ontleeft dan in het artikel, door den heer Gaudemet gewijd aan het uitstekend werk van den heer Besson over «La notion de garde dans la responsabilité du fait des choses (Rev. trim. de Droit civil, 1927, bl. 893).

(3) Rev. trim. de Droit civil, 1930, blz. 1. — V. Schmidt, «Faute civile et faute pénale». Parijs, Sirey, 1928. — Voirin, «La notion de chose dangereuse», D. Hebd. 1921, blz. 1. — Brêthe de la Gressaye, «La théorie de la responsabilité en droit pénal et en droit civil», Rev. gén. de Droit, 1928, fasc. 1, 2 en 4. — Beringuer, «Le problème de la circulation», I, Parijs, Sirey, 1929.

(4) M. Tauzin, in zijn werk: «La responsabilité des propriétaires de choses dangereuses et spécialement des automobiles», 1920, wenscht, daarentegen, het ingrijpen van den wetgever.

(5) Redevoering gehouden na de vacantie van het Hof van Cassatie, op 15 September 1927.

(6) Conclusiën vóór het arrest van 4 Juli 1929. Rev. gén. ass. et resp., 1929, 503. — Met belangstelling zal men het commentaar van den heer Fonteyne lezen: Wij zouden, echter, met hem niet kunnen akkoord gaan over «de scheppende rol» van artikelen 1382 en volgende. — Voor een algemeen kijk raadplege men van Rutsaert, Le fondement de la responsabilité civile extracontractuelle.

(7) Wij verwijzen naar een vonnis van de burgerlijke rechtbank van Luik, welke het vermoeden van schuld aanneemt wanneer het motorrijtuig in goeden staat een abnormalen stand inneemt, waardoor het ongeval veroorzaakt wordt: in dit geval moet de bestuurder bewijzen dat er toeval of overmacht in 't spel is. Burgerl. rechth., Luik, 26 Mei 1930, Rev. gén. ass. et resp., 1931, 744.

(8) Zie Brus. 24 Februari 1928. Rev. gén. ass. et resp., 1928, 224. — Luik 25 Maart 1929, Idem, 1929, 416.

(9) Rev. gén. ass. et resp., 1928, 333.

(10) Le problème de la responsabilité en matière d'accidents. Les nouvelles théories, blz. 52.

(11) Cass. fr. 29 Juli 1924. Gaz. trib., 1925, I, 27. — Tevoren had Capitain een opgemerkte studie uitgegeven over «de ongevallen met motorrijtuigen» in de Gazette Dalloz, 1923, blz. 87. — Zie Ripert nota in Dalloz, 1925, I, 5, Esmein; nota in Sirey, 1924, I, 321.

(12) Een Fransch Cassatie-arrest van 21 Januari 1919, nam de aansprakelijkheid niet aan van den autoeigenaar op grond van art. 1384, parag. 1, dat zoo het rijtuig stil stond en door niemand werd bestuurd; dewijl het ontplofte, had het een voorbijganger gewond (D. P., 1922, I, 25) met de nota van den heer Ripert. — Zie ook Lalou, nota D. P., 1927, II, 25.

(13) Zie Pierre Voirin, «La notion de chose dangereuse dans l'application de l'article 1384 du C. C.», Dalloz Hebdomadaire, 1929, blz. 1 en 11. — Besson, «La notion de garde dans la responsabilité du fait des choses», blz. 60 en volg. — Ripert, nota D. P., 1927, I, 97. — Savatier, Semaine juridique, 1927, bl. 433 en volg.

(14) D. P. 1930, I, 57. — M. J. Rutsaert in de belangwekkende en zeer actuele studie die hij liet verschijnen in de Revue générale des assurances et des responsabilités van December 1930, denkt er anders over. Wij denken dat onze opinie het moet halen, wanneer men het arrest vergelijkt met de meening van den Procureur generaal Matter. Dit verschaft ons de gelegenheid te wijzen op het belang van deze Revue en van de zeer gedocumenteerde studies die over de beslissingen handelen.

(15) Parlement. stuk, Senaat, 1906-1907, blz. 2. (Wordt vervolgd)

Bibliographie

RECHTSGELEERD MAGAZIJN, 51ste jaargang, aflevering 1 en 2. — Inhoud: De tegenwoordige stand der jurisprudentie betreffende de onrechtmatigheid in art. 1401 B. W. door Mr. H. M. Fruin. — Sleepboot en sleepschip. (Een beschouwing over art. 538 W. v. K. in verband met het Ontwerp-Binnenvaartrecht 1929), door Mr. H. Mulderij. — De rechtspositie van het stoffelijk overschot, door Mr. Arm. Van Praag. De strekking van het octrooi, door Prof. Mr. W. H. Drucker. — Wetgeving en rechtspraak in Frankrijk, door Adrien Paulian. — Buitenlandsche huwelijken tusschen Nederlanders, door Mr. W. Roosegaarde Bisschop. — Tagungen der Deutschen Gruppe der Internationale Kriminologischen Vereinigung und des Deutschen Juristentages 1931, door Dr. E. Haskin. — Nederlandsche Juristenvereniging. — Inhoud van binnen- en buitenlandsche rechtsgeleerde tijdschriften.

Belangrijke Bestuursvergadering van den

Bond der Vlaamsche Rechtsgeleerden

Tengevolge van het afsterven van zijnen diep betreunden voorzitter, wijlen Prof. H. De Hoon, werd de vergadering van den Bestuursraad op Woensdag 15 Juni l.l. te Brussel samen geroepen. Vertegenwoordigers der balies van het Vlaamsche land, magistraten en notarissen woonden deze bij.

Enkele afwezigen, waaronder Staatsminister Poulet, in het buitenland weerhouden, en Staatsminister Louis Franck, lieten zich verontschuldigen.

Senator Lebon in afwachting van den Heer Minister Van Dievoet — op dit oogenblik weerhouden door de incidenten welke zich in de Kamer voordeden — zat de vergadering voor.

Nadat Mr Borginon kennis had gegeven der dagorde, bracht de Voorzitter in naam der Vlaamsche Rechtsgeleerden de wel verdiende hulde aan de nagedachtenis van Prof. Mr De Hoon.

De vergadering sloot zich bij deze hulde aan.

Overgaande tot de verkiezing van den nieuwen voorzitter, werd Senator Hector Lebon eenparig tot voorzitter aangesteld.

Mr De Veen, raadsheer bij het Rekenhof, wordt tot ondervoorzitter verkozen. Twee raadsheeren dienden aangesteld te worden.

Mr Struyckers drukt den wensch uit het beheer van het Rechtskundig Weekblad vertegenwoordigd te zien. De vergadering verkoos Mr J. Stockmans en besliste de openblijvende plaats aan Mr Schram, notaris te Cappellen, aan te bieden.

De dagorde voorzag het samenstellen eener regelingskommissie voor de congressen ten einde betere voorbereiding, vaststellen der onderwerpen, aanduiden van sprekers, enz.

Mr Victor doet opmerken dat buiten de wetenschappelijke congressen er ook algemeene vergaderingen moeten belegd worden om beroepsaangelegenheden te bespreken. Het voorstel wordt gretig bijgetreden zoodat er, eensluitend de statuten, elk jaar minstens eene algemeene vergadering van den bond zal worden belegd.

De regelingskommissie voor de vergaderingen met wetenschappelijk doel wordt samengesteld. De rechtsfakulteiten der drie hoogeschoolen in het Vlaamsche land gelegen, zullen vertegenwoordigd worden door:

den heer Minister Van Dievoet of geëerlijk,

Prof. Collin, voor Leuven;

Prof. Kluyskens, voor Gent;

Prof. Victor, voor Brussel.

De Magistratuur door de heeren Van Winckel en De Beus.

De Notarissen door Mr Thuysbaert. De Ambtenaren door Mr De Wael. Het sekretariaat van den Bond door Prof. Van Overbeke.

Alhoewel de Bond reeds zijne jaarlijkse algemeene vergadering heeft gehouden ter gelegenheid van het zoo wel gelukt Rechtskundig Congres te Gent, wordt op voorstel van Mr Jules Franck, met geestdrift besloten op Zaterdag 16 Juli a.s. te Antwerpen eene buitengewone algemeene vergadering te beleggen met dagorde:

De vervlaamsching van het gerecht.

Op alle krachten zal beroep worden gedaan tot het bijzonder wel gelukken van deze manifestatie en gebeurlijk zal eene tweede vergadering na het verlof te Brussel op touw worden gezet.

Het zal de beste gelegenheid zijn opdat de rechtsgeleerden van het Vlaamsche land in volle vrijheid hunne meening zouden tot uiting brengen over dit brandpunt van ons beroepsleven.

Na de vergadering zullen de deelnemers het middagmaal nemen aan boord van den salonboot welke de stad Antwerpen welwillend ter onzer beschikking zal stellen, en daarna de grootsche nieuwe havenwerken bezoeken.

Het nadere programma zal in een volgend nummer van het Rechtskundig Weekblad worden aangekondigd.

Ondertusschen hebben de heer minister Van Dievoet en M. De Schrijver de vergadering vervoegd.

Op uitnodiging van de Nederlandsche juristenvereniging zullen Mr Van Overbeke en Mr Victor den Bond op het congres te Dordrecht op 1-2 Juli vertegenwoordigen.

Mr Orban onderlijnde de motie op het Rechtskundig Congres gestemd (zie R. W. kolon 471) welke besloot dat het hoogst noodig is, voor de hogere zoowel als voor de lagere magistraten, geene andere benoemingen meer te doen dat die van Vlaamschekkende en met de Vlaamsche gemeenschap meevoelende magistraten en deze motie aan den heer eersten minister, den minister van Justitie en aan de Vlaamsche pers over te maken.

Enparig wordt beslist dat de heeren Voorzitter en secretaris van den Bond 's anderdaags bij den heer minister van Rechtswezen zouden aandringen op de benoeming van den kandidaat welke deze hoedanigheden vervuld en opdat deze benoeming onmiddellijk zoude geschieden.

S.

Uitgever: Drukk. «Mercurius»

Best.: R. Van Cauteren

Korte Ridderstraat, 22, Antwerpen. — Tel.: 200.95